

VI. MISCELLANEA

1. ŚP. ALEKSANDER SZCZEPAŃSKI

W sile wieku, bo w pięćdziesiątym piątym roku życia, zeszedł z tego świata dr Aleksander Szczepański, wybitny ekonomista, któremu wypadki wojenne stanęły na drodze do kariery uniwersyteckiej, doskonały urzędnik b. Galicji, potem zasłużony konsul Rzeczypospolitej, wreszcie rzutki działacz gospodarczy, niestrudzony pracownik narodowy i prawy, piękny człowiek.

Urodzony w dalekim Saratowie nad Wołgą (w r. 1882), przybył na studia uniwersyteckie do Warszawy; gdy jednak liczba miejsc na wydziale prawnym była ograniczona, a pierwszeństwo mieli wychowankowie gimnazjów warszawskiego okręgu szkolnego, musiał zapisać się na matematykę; nie był to zmarnowany czas, bo gdy potem przeniósł się na wydział prawny, miał w swych studiach matematycznych cenną podstawę ekonomii, której się od razu ze szczególnym oddałał zamiłowaniem. Ale jednocześnie wciągnęło go w swój wir życie akademickie, bogate, intensywne, więcej rozwijające się w konspiracji niż na widzialnej dla władz zaborczych powierzchni.

Aleksander Szczepański żył tu podwójnie i potrójnie: należał do zarządu Bratniej Pomocy, organizował tajne wykłady uczonych polskich, brał czynny udział w tajnym organizowaniu nauczycielstwa ludowego, pracował w pamiętnym Tow. Oświaty Narodowej, pomagał w rozpowszechnianiu „Przeglądu Wszechpolskiego” i „Polaka”, przez dwa lata był warszawskim redaktorem „Teki”, jednocześnie pracował wśród robotników, wygłaszał odczyty i wykłady, przemawiał na licznych wiecach robotniczych, potem zaś należał do najczynniejszych organizatorów walki o szkołę polską. To wszystko w warunkach, które pamiętają doskonale jego rówieśnicy albo młodsi koledzy: zawsze na wąskiej krawędzi między wolnością a więzieniem czy zesłaniem, nieraz w dramatycznych ucieczkach przed następującą na pięty policją, wywijając się zawsze wielką przytomnością umysłu, czasem, powiedzmy po prostu, tupetem. Jednocześnie pisywał artykuły i rozprawy; za rozprawę o „Pomocy pracodawczej” (drukowanej potem w „Ekonomiście”) otrzymał od Uniwersytetu złoty medal w okresie najgorętszej walki, w r. 1905!

Potem wyjechał na studia do Berlina i Monachium, gdzie u prof. Brentana doktoryzował się na podstawie rozprawy „*Das deutsche und englische Einigungsverfahren bei gewerblichen Strei-*

tigkeiten" (1908). Egzamin prawniczy ros. złożył w r. 1910 w Dorpacie. Ale nie sążone mu było pracować w zaborze rosyjskim. Wprawdzie przeszło rok zajęty był w zarządzie głównym Ordynacji Zamojskiej w Zwierzyńcu, prowadząc jednocześnie pracę narodową w Lubelskim, jednak już w r. 1910 powołany zostaje na kierownika Biura Statystyki przemysłowej przy Wydziale Krajowym we Lwowie. Tam pracuje nadal w organizacjach młodzieży (był członkiem i jednym z kierowników sławnego „Zetu”), a jednocześnie wydaje dwie monografie: „Stan wytwórczości przemysłowej i górniczej w Galicji w r. 1910” oraz „Przemysł żelazny w Galicji” (1913). Z końcem 1913 r. otrzymuje dłuższy urlop dla przygotowania rozprawy habilitacyjnej i wyjeżdża za granicę; tam też zastał go wybuch wojny, mógł jednak wrócić do kraju i stawić się do dyspozycji Wydziału Krajowego. Z okresu lat 1914—1917 datuje się szereg rozpraw i studiów nad zagadnieniami gospodarczymi przyszłej niepodległej Polski. W r. 1918 powołany zostaje do organizowania wydziału ekonomicznego przyszłego M. S. Z., w r. 1919, jako naczelnik tego wydziału, bierze udział w pracy polskiej Delegacji Kongresowej i opracowuje w Paryżu memoriał pt. *Union économique entre la Haute-Silésie et les autres territoires de la Pologne*.

W r. 1920 otrzymał nominację na konsula generalnego Rzeczypospolitej w Zagrzebiu, w r. 1922, przeniesiony do Bytomia, pełni czynności agenta rządu przy Komisji Mieszanej Górnego Śląska oraz przy polsko-niemieckim Trybunale Rozjemczym Górnego Śląska. I tu nie zaniedbał pracy społecznej interesując się żywo organizacją Związku Polaków w Niemczech. W r. 1929 zostaje przeniesiony do Chicago i na pożegnanie G. Śląska ogłasza pracę pt. „Górny Śląsk w świetle wykonania Konwencji Genewskiej”. Wkrótce potem przeniesiony nagle w stan spoczynku (nigdy nie miał się dowiedzieć przyczyny, gdyż oficjalnie spotykał się tylko z wyrazami rzetelnie zasłużonego uznania), przeszedł bez trudności do życia gospodarczego, które rade było pozyskać taką cenną siłę, i został dyrektorem syndykatu polskich walcowni cynku. Jako wspomnienie pobytu w Ameryce wydaje książkę: „Drapacze i śmietniki”.

I tutaj, działacz z temperamentu, z powołania, z głębokiego poczucia obowiązku, zaprzęga się do pracy: jest wiceprezesem Związku Sokolstwa Polskiego, członkiem zarządu „Instytutu Śląskiego” itd. Ogłasza nietrudzenie rozprawy poświęcone głównie życiu gospodarczemu Śląska (ostatnia nosi tytuł: „Kierunki rozwoju eksportu górnośląskiego” (1937). Wiele materiału naukowego zawierają jego raporty, sprawozdania, memoriały i artykuły z całego okresu tego bogatego i intensywnego życia, które spalić się miało tak szybko w zawodzie publicznym.

Śp. Aleksander Szczepański posiadał nie tylko pęd wewnętrzny, który kazał mu pracować za kilku ludzi, ale i wielką, poważną wiedzę ekonomiczną i społeczną; wybitną inteligencję i niemniej wybitny zmysł życiowy; niezawodny polski instynkt i prawość myśli i charakteru. Był doskonałym mówcą, zalety osobiste jednały ran sympatie swoich i obcych, którzy się z nim zetknęli. W interesie Państwa mógł i powinien być lepiej użyty, był w nim bowiem materiał na organizatora życia zbiorowego Polski, który by służyć mógł krajowi z pożytkiem na wielu naczelnych stanowiskach.

„Ruch” żegna w nim jednego z najwybitniejszych pracowników na polu nauki gospodarczej i życia gospodarczego.

B. *Winiarski* (Poznań).

2. SPROSTOWANIE OFICJALNE PROKURATORII GENERALNEJ

W związku z recenzją p. K. Kierskiego pomieszczoną w zesz. 1/1937, str. 17—19.

Na podstawie § 11 ustawy prasowej z dnia 7 maja 1874 r. Prokuratoria Generalna R. P. prosi o umieszczenie w najbliższym numerze „Ruchu prawniczego, ekonomicznego i socjologicznego” następującego sprostowania:

W związku z ustępem piątym recenzji K. Kierskiego, dotyczącej Sprawozdania Prezesa Prokuratorii Generalnej R. P. za rok 1935, a zamieszczonej w zeszycie pierwszym „Ruchu prawniczego, ekonomicznego i socjologicznego”, kwartał pierwszy 1937 na str. 17—19, Prokuratoria Generalna oświadcza:

„Nieprawdą jest, jakoby Prokuratoria prowadziła sprawy sądowe według otrzymanych od zainteresowanych urzędów wskazówek; jakoby skrępowana tymi wskazówkami nie miała możliwości przejawiania w szerszej mierze własnej inicjatywy, nie tylko w decydowaniu o środkach obrony, lecz nawet w zakresie rozstrzygnięć ściśle prawnych oraz jakoby skutek tego był taki, że Prokuratoria stopniowo zrezygnowała z koniecznej dla doradcy i zastępcy prawnego samodzielności i zdegradowała się do roli urzędu sądowo-obrończego, zmechanizowanego i zrutynizowanego na modłę biurokratyczną.

Natomiast prawdą jest, że Prokuratoria Generalna zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 grudnia 1924 r. o zmianie ustroju Prokuratorii Generalnej (Dz. Ust. Nr 107, poz. 967) oraz uchwał Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. (Dz. U. Nr 75, poz. 433) i z dnia 17 czerwca 1920 r. (Dz. U. Nr 73, poz. 502) w przedmiocie ustroju i czynności Prokuratorii Generalnej — prowadzi sprawy sądowe na wniosek

zainteresowanych urzędów samodzielnie, postępując według własnej opinii; że nie skrępowana wskazówkami urzędów zachowuje pełną samodzielność w decydowaniu o środkach obrony jak i w zakresie rozstrzygnięć ściśle prawnych, oraz że kierując się własnym przekonaniem prawnym, opartym na obowiązującym prawie, judykaturze i nauce, nie zrezygnowała z koniecznej dla doradcy prawnego samodzielności i nie zdegradowała się do roli urzędu sądowo-obronczego, zmechanizowanego i zrutynizowanego na modłę biurokratyczną".

Naczelny Sekretarz Prokuraturii Gen. Prezes Prokuraturii Gen.

(—) w z. *Geritz*

(—) *Bukowiecki*

3 MIĘDZYNARODOWY KONGRES FILOZOFII I SOCJOLOGII PRAWA

W pierwszych dniach kwietnia br. odbyło się w Rzymie posiedzenie Międzynarodowego Instytutu filozofii i socjologii prawa pod przewodnictwem prof. Le Fura z Uniwersytetu Paryskiego. Organizował zjazd G. del Vecchio, prof. Uniwersytetu Rzymskiego i w-prezes Instytutu, który wywiązał się doskonale ze swego zadania.

Tematem zjazdu było zagadnienie „Le bien commun et la securite juridique”, które wiąże się z ideą państwa totalnego i państwa liberalnego.

Głównymi referentami byli: O. Delos, dominikanin, prof. katolickiego uniwersytetu w Lille, i prof. G. Radbruch z Heidelberga. Niezmiernie ciekawy odczyt tego ostatniego będzie umieszczony w następnym zeszycie „Ruchu Prawniczego”.

W Zjeździe brało udział około 40 osób. Następnny Zjazd odbędzie się za dwa lata w Londynie, przy czym tematem obrad będzie zagadnienie „La convention, fondement de sa validité et ses différentes formes dans le droit interne et le droit international”. Prezesem Instytutu został wybrany prof. G. del Vecchio.

W Zjeździe Rzymskim brali udział z Polski: prof. W. Makowski, Prof. A. Peretiatkowicz, Dr S. Rundstein i Prof. C. Znamieński.

Delegaci polscy odbyli w Rzymie szereg konferencji w związku z utworzeniem grupy współpracy prawniczej polsko-włoskiej.

Na terenie polskim prezesem powyższej grupy współpracy został Prof. W. Makowski, wiceprezesem Prof. A. Peretiatkowicz i sekretarzem Doc. Dr Piotrowski.

Na terenie włoskim prezesem powyższej grupy współpracy ma zostać Minister Sprawiedliwości Solmi, a sekretarzem Prof. Costamagna z Rzymu.

R.

4. PIŚMIENNICTWO PRAWNICZE SŁOWIAŃSKIE (Polonica)

„*Nórodnostni Obzor*” (Praga) w zeszycie 3 podaje króciutkie zestawienie narodowościowe na Wołyniu oraz stan szkolnictwa tamże. Omawia trudną sytuację szkolnictwa polskiego w Niemczech porównując je mimochodem z rzekomo szeroko rozbudowanym szkolnictwem mniejszości polskiej w Czechosłowacji. W swoim dziale „Przeglądu politycznego” podaje „*Nórodnostni Obzor*” przegląd życia politycznego mniejszości narodowych w Polsce. Dużo miejsca poświęca mniejszości niemieckiej, która rzekomo obawia się, że pułkownicy Koc i Miedziński zastosują wobec niej w życiu gospodarczym i politycznym bardzo ostry kurs. Niemiecka mniejszość — według słów „*Nórodnostni'ego Obzoru*” cała niemal znajduje się pod wpływem ideologii hitlerowskiej. W sprawie ukraińskiej mniejszości powtarzają się te same żale, co zwykle. Co się tyczy białoruskiej, przytoczono w skrócie przemówienie posłanki Pełczyńskiej, która wypowiedziała szereg krytycznych uwag pod adresem miejscowej administracji na terytorium zamieszkałym przez mniejszość białoruską:

„*Právník*” (Praga) w zesz. 1. zamieszcza przegląd treści „Przeglądu Prawa i Administracji” r. 61 zesz. IV oraz „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” r. 16 zesz. IV. „*Próvný Obzor*” (Praga) daje w nrach 2—5 przegląd treści: „Gazety Sądowej Warszawskiej” r. LXIII nr 29—47; „Wileńskiego Przeglądu Prawniczego” r. VII z. 8; „Przeglądu Prawa Handlowego” r. XII nr 7; „Ruchu Prawn., Ekon. i Socj.” r. XVI z. 4; „Głosu Sądownictwa” r. VIII z. 11—12; „Prawa” r. XIII nr 5—6; „Przeglądu Notarialnego” r. XV z. 15—16; „Przeglądu Prawa i Administracji” r. 61 z. IV i „Czasopisma Sędziowskiego” r. X nr 6. „*Soudcovské Listy*” w nrach 2—4 podają przegląd treści „Ruchu Prawniczego, Ekon. i Socj.” r. XVII z. 1 oraz „Głosu Sądownictwa” r. IX nr 1—3, zatrzymując się dłużej nad pomieszczonym w Głosie Sądownictwa nr 2 referatem „O wymiarze sprawiedliwości w komisjach Izb ustawodawczych”.

5. Z POLSKIEJ KOMISJI WSPÓŁPRACY PRAWNICZEJ MIĘDZYNARODOWEJ

Komunikat

W dniu 16 stycznia 1937 odbyły się w Paryżu w dorocznym okresie poświęconym Bożemu Narodzeniu, posiedzenia pomocniczych organizacyj technicznych Ligi Narodów: Biura Międzynarodowego Unifikacji Prawa Karnego, pod przewodnictwem delegata

rządu polskiego i wiceprezesa Biura, prof dr E. St. Rappaporta, oraz zarządu głównego Międzynarodowego Zrzeszenia Prawa Karnego, pod przewodnictwem prezesa Zrzeszenia, b. premiera belgijskiego hr. Carton de Wiart. Posiedzenie plenarne „Bureau International pour l'Unification du Droit Pénal” odbyło się przy udziale delegatów szesnastu państw europejskich i pozaeuropejskich. Sekretarz generalny Biura, minister rumuński V. V. Pella, złożył sprawozdanie z jego działalności od czasu ostatniej VI Konferencji Międzynarodowej w Kopenhadze, przy czym obecni uczcili przez powstanie pamięć zmarłego w końcu grudnia 1936 r. przewodni czącego rzeczonyj Konferencji, duńskiego prokuratora generalnego śp. Augusta Golia. Po złożeniu sprawozdania rachunkowego przez skarbnika Biura, b. sędziego egipskiego M. A. Caloyamni'ego, zdecydowano sprawę miejsca i czasu przyszłej VII Konferencji Międzynarodowej Unifikacji Prawa Karnego oraz udzielono pełnomocnictw prezydium Biura co do ustalenia porządku dziennego rzeczonyj Konferencji. Zgodnie z zaproszeniem rządu egipskiego ustalono, iż VII Konferencja odbędzie się w Kairze w końcu grudnia 1937 r. i początku stycznia 1938 r. oraz, że porządek dzienny obejmie trzy zagadnienia, posiadające praktyczne znaczenie dla redagowania bieżących prawno-karnych konwencji międzynarodowych w łonie Ligi Narodów; w szczególności objęte porządkiem dziennym redakcyjną przepisów, dotyczących represji międzynarodowej fałszowania papierów wartościowych oraz międzynarodowego określenia ustawowego nadużycia zaufania. Trzeci punkt porządku dziennego ustali miejscowy komitet organizacyjny VII Konferencji.

W związku z organizacją Konferencji w Egipcie, opróżnione po śmierci delegata rządu duńskiego, śp. A. Golla, miejsce jednego z wiceprezesów Biura zajął delegat rządu egipskiego, minister Murad Sid Ahmed Pasza.

Tegoż dnia popołudniu odbyło się posiedzenie zarządu głównego „Association Internationale de Droit Pénal”, na którym sekretarz generalny Międzynarodowego Zrzeszenia, sędzia Sądu Kasacyjnego w Paryżu prof. J. A. Roux, zdał sprawę z przygotowań bieżących do IV Kongresu Międzynarodowego Prawa Karnego, wyznaczonego pierwotnie w Atenach na wrzesień r. 1936, odroczonego następnie do roku bieżącego w tymże czasie i miejscu. Naukowa część Kongresu jest już przygotowana w sposób wysoce zadowolający przez nadesłanie kilkudziesięciu referatów, opracowanych przez przedstawicieli kilkunastu grup narodowych, europejskich i pozaeuropejskich, w Międzynarodowym Zrzeszeniu reprezentowanych. Natomiast nastęrcza dotychczas trudności sprawa ostatecznego ustalenia miejsca IV Kongresu z powodu pewnych trudności finansowych, które również i w roku bieżącym nastęrczają obawy, iż miejscowa

komitet organizacyjny ateński zaproponuje ponownie odroczenie Kongresu do roku przyszłego, co jednak zarząd główny uznał za niemożliwe do uwzględnienia i postanowił, że ewentualnie IV Kongres Międzynarodowy Prawa Karnego, organizowany przez Zrzeszenie, w razie przeszkód w Atenach, odbędzie się nieodwołalnie w Paryżu, w uprzednio już ustalonym terminie końca września 1937 r. Termin dla zgłaszania referatów już upłynął i wkrótce nastąpi ich druk w organie Międzynarodowego Zrzeszenia „Revue Internationale de Droit Pénal”. Polska Grupa Międzynarodowego Zrzeszenia Prawa Karnego i tym razem uczyniła zadość wymaganiom intensywnego udziału w pracach przygotowawczych do IV Kongresu. We wszystkich pięciu kwestiach, objętych porządkiem dziennym, posiadamy już złożone, względnie zgłoszone referaty, jak również zapewniony dotychczasowy udział w prezydium Kongresu (wiceprezes Zrzeszenia, prof. dr E. Stan. Rappaport) oraz miejsce wśród referentów generalnych (członek prezydium Grupy Polskiej, pułk. dr L. Nagler).

6. TOWARZYSTWA EKONOMICZNE

W Polskim Towarzystwie Ekonomicznym we Lwowie wygłoszono w ub. roku sprawozdawczym 12 odczytów.

Biblioteka T-wa doszła w roku sprawozdawczym do liczby 2 500 dzieł. Czytelnia odbierała 85 czasopism. Wydano XV i XVI tom „Przeglądu Ekonomicznego” a od 1 stycznia przemieniono go na kwartalnik, zwiększając jego objętość z 20—24 na 28—32 arkuszy rocznie bez podniesienia wkładek czy opłat członków. Abonament dla nieczłonków musiał być naturalnie podwyższony. W rękach członków znajduje się tom XVII, inaugurujący szczęśliwie wyborowymi rozprawami przemianę naszego organu na periodyk, wychodzący cztery razy w roku.

Wobec przerażającego cofnięcia się polskości w wschodniej Małopolsce Towarzystwo Ekon. zajęło zdecydowane stanowisko, przystępując do zbiorowej odezwy Tow. Szkoły Ludowej i poddając Komitetowi wnioski reform ustawodawczych, mających położyć kres dalszemu przechodzeniu ziemi polskiej w ręce obce.

Po przyjęciu przez Walne Zgromadzenie do wiadomości sprawozdania Sekretarza, oraz Skarbnika i Bibliotekarza, Walne Zgromadzenie przyjęło jednomyślnie wniosek o absolutorium kasowym, po czym dokonano wyboru prezydium, zarządu Towarzystwa, oraz Komisji rewizyjnej i Sądu polubownego. Prezesem został wybrany prof. dr Leopold Caro. Wybrano: wiceprezesami: dra Stanisława

hr. Badeniego, prof. inż. Edwina Hauswalda i prezesa S. Ap. Mariana Zbrowskiego, sekretarzem dra Tadeusza Hausera, skarbnikiem dra Karola Trawińskiego.

7.FUNDUSZ WYDAWNICZY „RUCHU”

Na Fundusz wydawniczy „Ruchu” złożyli:

Bank Polski	1 500 zł
Wojewódzki Związek Komunalny w Poznaniu.	1 000 „
Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego	750 „
Bank Cukrownictwa w Poznaniu	300 „
Kasa im. Mianowskiego w Warszawie	300 „
Wydział Dróg Powiatowych w Cieszynie	250 „
Wojewódzki Związek Komunalny w Toruniu	150 „
Wydział Powiatowy w Świętochłowicach	150 „

Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie przez pozyskiwanie nowych prenumeratorów jak również przez zasilanie „Funduszu wydawniczego”. Wszelkie kwoty-składane na fundusz wydawniczy „Ruchu” (P. K. O. 201.346) będą na tym miejscu ogłaszane.